

Ἡ «Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος» στὴν Κρήτη

Θεολογικὲς καὶ ἐκκλησιολογικὲς θέσεις

Εἰσαγωγή

Ἡ δομὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι συνοδική, πού σημαίνει ὅτι σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς της ἐπικρατεῖ ἡ συνοδικότητα. Ὅταν κάνουμε λόγο γιὰ συνοδικότητα, ἐννοοῦμε ὅτι σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἐκφράζεται καὶ βιώνεται αὐτός ὁ συνοδικός τρόπος ζωῆς. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν συνοδική ζωὴ τῶν Ἐνοριῶν καὶ τῶν Μοναστηριῶν, προχωρεῖ στίς Μητροπόλεις, φθάνει στίς Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες καὶ καταλήγει στίς Πανορθόδοξες Συνοδικές Διασκέψεις.

Στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοὺς πρώτους αἰῶνες γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ποικίλων προβλημάτων, δογματικῶν, κανονικῶν καὶ ποιμαντικῶν, συνεκλήθησαν Τοπικὲς καὶ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι, στίς ὁποῖες συμμετεῖχαν Πατέρες πού εἶχαν ἐμπειρικὴ γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, καὶ αὐτὴν τὴν διατύπωσαν σέ ὅρους καὶ Κανόνες γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τίς αἱρέσεις καὶ νὰ συγκροτήσουν τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Τό συνοδικό αὐτό πολίτευμα ἐκφράζεται σέ ὅλη τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, κυρίως στὴν θεία Εὐχαριστία, ὅπου συγκεντρώνεται ὁ λαός τοῦ Θεοῦ μέ τὴν ποιικιλία τῶν χαρισμάτων γιὰ νὰ ἀνυμνήσουν τόν Θεό καὶ νὰ κοινωνήσουν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλά αὐτό ἐκφράζεται καὶ στίς κατὰ τόπους Συνοδικές διασκέψεις. Οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας προσδιορίζουν ὅτι σέ ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά συστήματα, ἤτοι στό Μητροπολιτικό, τό Συνοδικό, τό Πατριαρχικό κλπ. πρέπει νὰ συνέρχωνται οἱ Ἐπίσκοποι κατὰ τακτά διαστήματα γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν προβλημάτων.

Αυτό τό βλέπουμε καθαρά στήν πρώτη χιλιετία τοῦ Χριστιανισμού μέ τήν σύγκληση τῶν Τοπικῶν καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλά καί στήν δεύτερη χιλιετία, κατά τήν ὁποία συνήρχοντο κατά καιρούς καί μέ διάφορα σχήματα οἱ Ἐκκλησίες γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν δογματικῶν, κανονικῶν καί ποιμαντικῶν ζητημάτων. Δέν ὑπάρχει περίοδος κατά τήν ὁποία ἐλλεῖπει ἡ σύγκληση Συνόδων.

Στίς ἀρχές τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνος, ἔγινε συζήτηση γιά σύγκληση μιᾶς Μεγάλης Συνόδου, τήν ὁποία στήν ἀρχή χαρακτήριζαν Οἰκουμενική Σύνοδο καί στήν συνέχεια Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο. Ὅταν ἐξετάση κανεῖς τήν ὅλη κινητικότητα γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό, διαπιστώνει ὅτι ὑπάρχουν τέσσερις περίοδοι.

Στήν πρώτη περίοδο, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1902-1961, ἔγινε συζήτηση γιά τήν ἀνάγκη συγκλήσεως μιᾶς Μεγάλης Συνόδου, ἀλλά λόγω τῆς ἀκαταστασίας πού ἐπικρατοῦσε σέ παγκόσμιο ἐπίπεδο, δέν μποροῦσε αὐτό νά πραγματοποιηθῆ.

Στήν δεύτερη περίοδο, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1961-1976 ἄρχισε νά ὑλοποιῆται τό πρόγραμμα τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων καί τέθηκαν τά θέματα μέ τά ὁποῖα θά ἔπρεπε νά ἀσχοληθῆ ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος.

Στήν τρίτη περίοδο, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1976-2015 πραγματοποιήθηκαν πέντε Προσυνοδικές Πανορθόδοξες Διασκέψεις, οἱ ὁποῖες ἀφ' ἑνός μέν προσδιόρισαν τά δέκα θέματα πού ἔπρεπε νά συζητηθοῦν καί τελικά κατέληξαν σέ ἕξι θέματα, ἀφ' ἑτέρου δέ καθόρισαν καί τήν διαδικασία μέ τήν ὁποία θά συγκληθῆ ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος καί θά διεξαχθοῦν οἱ συζητήσεις της.

Τόν Ἰανουάριο τοῦ 2016 ἔγινε ἡ σύναξη τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στήν Γενεύη, ἡ ὁποία κατέληξε στήν σύγκληση τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, ἀλλά καί στά τελικά κείμενα, τά ὁποῖα θά εἰσάγονταν πρὸς συζήτηση καί ἀπόφαση. Τελικά τόν Ἰούνιο τοῦ 2016 πραγματοποιηθῆκε ἡ «Ἁγία καί Με-

γάλη Σύνοδος» στην Θεολογική Ακαδημία στο Κολυμπάρι της Κρήτης.

Πρώτη φορά άρχισα διεξοδικῶς νά μελετῶ τό θέμα αὐτό μέ τήν ιδιότητα τοῦ Ἱεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τό ἔτος 2014, μετά τήν Σύναξη τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στήν Κωνσταντινούπολη καί τό παρακολουθοῦσα μέχρι καί τήν λήξη τῶν ἐργασιῶν τῆς «Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου». Καί προηγουμένως μελετοῦσα σποραδικῶς τό θέμα αὐτό, ἀλλά ἀπό τό 2014 καί μετά τό ἔκανα ἐπισταμένως, ἰδιαιτέρως ἐπειδή ἤμουν μέλος τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς περιόδου 2015-2016 καί διότι συμμετείχα στίς ἐργασίες τῆς «Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου» τῆς Κρήτης καί ἐπομένως σχημάτισα ἀποψη προσωπική περί τοῦ θέματος.

Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς μελέτης ἦταν νά δημοσιεύσω εὐρύτερα διάφορα κείμενα, στά ὁποῖα κατέγραφα τίς ἀπόψεις μου, τόσο πρίν τήν σύγκληση τῆς Συνόδου ὅσο καί μετά ἀπό αὐτήν.

Στό παρόν βιβλίο περιλαμβάνονται ὅλα τά κείμενα τά ὁποῖα ἔχω γράψει ἀπό τό 2014 μέχρι σήμερα, γιά τά θέματα πού συζήτησε καί ἀποφάσισε ἡ Σύνοδος τῆς Κρήτης. Τά περισσότερα ἀπό αὐτά ἔχουν ἀναρτηθῆ στό διαδίκτυο καί δημοσιεύθηκαν στήν ἐφημερίδα τῆς Ἱεραῆς Μητροπόλεώς μας «Ἐκκλησιαστική Παρέμβαση», μερικά δέ ἀπό αὐτά δημοσιεύονται ἐδῶ γιά πρώτη φορά.

Στό βιβλίο αὐτό παρατίθενται τά κείμενα σέ θεματικές ἐνότητες καί ὄχι μέ τήν χρονολογική σειρά πού ἐγράφησαν, διότι μέ τόν τρόπο αὐτό θά γίνουν κατανοητότερα καί ὁ ἀναγνώστης θά σχηματίσει μιᾶ καθαρότερη θεολογική εἰκόνα τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Στήν πρώτη ἐνότητα δημοσιεύονται κείμενα πού ἐγράφησαν πρίν καί μετά τήν Σύνοδο τῆς Κρήτης καί εἶναι βασικά γιά τήν κατανόηση τῆς θεολογίας καί τῆς ἐκκλησιολογίας τοῦ ὅλου θέματος, καί τρόπον τινά ἀποτελοῦν τήν θεωρία περί Ἐκκλησίας, Συνόδων καί διαλόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τούς ἑτεροδόξους.

Τά κείμενα αυτά δημοσιεύονται στην ένότητα αυτή, γιατί έχουν σχέση με την Σύνοδο της Κρήτης και την θεματολογία της, και με τον τρόπο αυτό αποτελούν μιά θεολογική εισαγωγή. Οί γνώσεις αυτές είναι απαραίτητες για την θεολογική κατανόηση τῶν ἐπομένων ἐνοτήτων.

Στήν δεύτερη ένότητα δημοσιεύονται κείμενα πού ἀναφέρονται στά συγκεκριμένα θέματα τά ὅποια ἐπρόκειτο νά συζητηθοῦν στήν Σύνοδο τόν Ἰούνιο 2016 καί δείχνουν τήν ἀγωνία μου γιά τό θέμα αὐτό, ἀλλά καί τήν προετοιμασία μου.

Στήν τρίτη ένότητα περιλαμβάνονται κείμενα πού ἀφοροῦν τίς παρεμβάσεις μου στήν Σύνοδο τῆς Κρήτης μέ κατάλληλα διευκρινιστικά σχόλια.

Στήν τέταρτη ένότητα δημοσιεύονται τά κείμενα πού ἐγράφησαν ὡς σχολιασμός τῶν ἀποφάσεων τῆς «Ἀγίας καί Μεγάλης Συνόδου» τῆς Κρήτης.

Στό τέλος ὡς ἐπίμετρον δημοσιεύεται ἕνα κείμενο γιά τήν «Ἐκκλησία καί τό ἐκκλησιαστικό φρόνημα» ὡς ἐπισφράγιση ὅλου τοῦ βιβλίου.

Θά ἤθελα νά παρακαλέσω καί νά προτρέψω τόν ἀναγνώστη νά διαβάση ἀπό τήν ἀρχή τό βιβλίον αὐτό, γιατί ἔτσι θά ἀποκτήσῃ μιά συνολική καί ὄχι ἀποσπασματική εἰκόνα τοῦ θέματος πού καταγράφηκε κατά διαστήματα ἀπό τό 2014 μέχρι σήμερα. Σέ μερικά σημεία ὑπάρχουν ἐπικαλύψεις, οἱ ὅποιες ἄλλωστε θά λειτουργήσουν ὡς ὑπενθυμίσεις, πού εἶναι ἀπαραίτητο στοιχεῖο τῆς γνώσης.

Τελικά, τό βιβλίον αὐτό εἶναι μιά μαρτυρική κατάθεση ἑνός Ἐπισκόπου πού προετοιμάσθηκε καί συμμετεῖχε στήν Σύνοδο αὐτή καί εἶδε ἀπό κοντά ὅλα τά θεολογικά καί ἐκκλησιολογικά προβλήματα πού προέκυψαν, καί ἡ ὅποια θά ἀξιολογηθῇ ἀπό τήν ἴδια τήν Ἐκκλησία μέσα στήν διαδρομή τῆς ἱστορίας.

Εἶναι εὐνόητο ὅτι σέβομαι τόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας πού ἐκφράζεται χαρακτηριστικῶς, καί ἐπιθυμῶ νά πορεύομαι «κατά τάς

τῶν Ἁγίων θεοπνεύστους θεολογίας καί τό τῆς Ἐκκλησίας εὐσεβές φρόνημα», γι' αὐτό προτάσσεται τοῦ ὅλου βιβλίου «ἡ θεολογία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων».

Τελειώνοντας, θά ἤθελα νά εὐχαριστήσω θερμά ὅσους μέ στήριξαν σέ ὅλη αὐτήν τήν προσπάθεια καί ὅσους βοήθησαν ποικιλοτρόπως τήν ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Εὐχομαι ὁ Θεός νά τούς τό ἀνταποδώσῃ ἑκατονταπλασίονα.

Ἔγραφα στήν Ναύπακτο

στίς 16 Ἰουλίου 2017,

ἐορτή τῶν ἁγίων καί θεοφόρων Πατέρων

τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου,

στήν ὁποία παρευρισκόταν καί ὑπέγραψε

τά Πρακτικά τῆς ὁ Ἐπίσκοπος Ναυπάκτου Εἰρηναῖος.

† Ὁ Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱερόθεος